

*Ad Fontes***Bratři Deglové s. r. o. (/1912/ 1918–1952 /1963/)**

Společnost Bratři Deglové s. r. o. založili bratři Karel a Emanuel Deglové, bývalí společníci Lucernafilmu. Podle první verze společenské smlouvy, sepsané dne 27. listopadu 1918, byla předmětem činnosti společnosti „výroba, koupě, prodej a půjčování filmů, zřizování a provozování biografů a světelných reklam všeho druhu, výroba, koupě a prodej k těmto účelům potřebných přístrojů, předmětů a pomůcek všeho druhu, zastupování jiných podniků z oboru kinematografie, fotografie a lučby“. Bratři Deglové, jednatelé nově vzniklé společnosti, složili dohromady rovným dílem 100 tisíc K kmenového kapitálu.¹ Společnost byla zapsána do obchodního rejstříku při Krajském soudě obchodním v Praze (dále jen KSO) dne 17. prosince 1918.²

Bratři Deglové při odstoupení ze společnosti Lucernafilm v roce 1919 odkoupili její výrobní zařízení včetně hotových filmů KOZLONOH (1918), O DĚVČICU (1918) a roztočeného filmu STAVITEL CHRÁMU (1919), který vzápětí dokončili.³ Společnost se však zabývala převážně natáčením reportáží z významných událostí (návštěvy prezidenta Tomáše G. Masaryka v československých městech, všesokolské slety, sportovní závody, slavnosti, pohřby významných osobností), výukových, průmyslových a dokumentárních filmů (především zeměpisného a folklórního charakteru). Hrané filmy společnost do roku 1925 nevyráběla, protože bratři Deglové pochybovali o výnosnosti této výroby.⁴ Reportážní filmy společnosti Bratři Deglové byly vyváženy a promítány i v zahraničí, např. Francii, Austrálii, Dánsku, Belgii, Švédsku, Jugoslávii a USA. Šlo převážně o filmy dokumentující národní zvyky, Prahu, Bratislavu, československé lázně, hrady a zámky.⁵

Počátkem roku 1924 se Karel Degl stal vedoucím laboratoří společnosti A-B. Společnost Bratři Deglové ukončila činnost své filmové laboratoře a zavázala se, že se vzdá výroby všech hraných filmů ve prospěch A-B. Zároveň se společnost A-B vzdala výroby všech ostatních filmů ve prospěch společnosti Bratři Deglové, s výjimkou reklamních a časových, které obě společnosti vyráběly pod společnou značkou.⁶ V roce 1925 však nastala pro hrané filmy příznivější doba, společnost Bratři Deglové porušila smlouvu se společností A-B a začala natáčet kromě reportážních a dokumentárních filmů i filmy hrané. Celkem jich natočila do roku 1930 minimálně 17, z nichž některé – HRABĚNKA Z PODSKALÍ (1925), HRÍCH (1928), PRAŽSKÝ MONTE CHRISTO (1929), ZTRACENÁ ZÁVĚŤ (1929) – vyrobila v koprodukcii se zahraničními společnostmi.⁷ V letech 1927 až 1930 spo-

1) Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Bratři Deglové, k. 1, inv. č. 1, fol. 1–4.

2) Tamtéž, k. 1, inv. č. 28, fol. 1.

3) Zdeněk Štábl a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 2. Praha: ČSFÚ 1989, s. 73; *Český hraný film I. 1898–1930*. Praha: NFA 1995, s. 97, 130, 188–189; NFA, f. Bratři Deglové, k. 2, inv. č. 46, fol. 1–2; k. 2, inv. č. 47, fol. 1–7.

4) NFA, f. Bratři Deglové, k. 3, 4 a 5, inv. č. 86; Z. Štábl a, c. d., sv. 2, s. 41, 57.

5) NFA, f. Bratři Deglové, k. 3, inv. č. 68, fol. 7; Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. III. sekce, k. 405, složka 9, bez foliace.

6) NFA, f. Bratři Deglové, k. 2, inv. č. 58, fol. 1–10; Z. Štábl a, c. d., sv. 2, s. 73.

7) *Český hraný film I. 1898–1930*, s. 72–74, 165, 241–242; Z. Štábl a, c. d., sv. 2, s. 73–74, 382.

lečnost natáčela také DEGLŮV ŽURNÁL, obsahující filmový přehled významných domácích i zahraničních událostí, jakož i filmy dokumentární, přírodní a kulturní.⁸⁾

V roce 1927 založili bratři Deglové společnost Degl. a spol. (se sídlem v Praze), jejímiž společníky se stali společnost Bratři Deglové s. r. o., Vladimír Stránský a Miroslav Cikán. Společnost Degl a spol., zapsaná v KSO dne 1. června 1928, byla založena za účelem natáčení hraných filmů, aby nebyla porušována smlouva mezi společnostmi Bratři Deglové a A-B, avšak k samotnému natáčení hraných filmů touto společností nedošlo. Společnost Degl. a spol., která měla též pobočku v Brně, se stala půjčovnou filmů, vyrobených převážně společností Bratři Deglové.⁹⁾ Již v roce 1929 postoupila společnost Bratři Deglové svůj podíl ve společnosti Degl a spol. JUDr. Vladimíru Fleischmannovi. V roce 1943 vznikla z této společnosti společnost Kosmosfilm s. r. o.¹⁰⁾

Od roku 1927 docházelo ve společnosti často ke změnám v osobách společníků a změnám závodních podílů. Majiteli závodních podílů se postupně stali Vilém Degl, Rudolf Degl a Anna Deglová (choť Karla Degla).¹¹⁾ Tyto časté změny v osobách společníků a zápisy z valných hromad svědčí o finančních problémech ve společnosti. S nástupem zvukového filmu nebyla společnost Bratři Deglové schopna konkurovat ostatním společnostem. Výroba zvukových filmů pro ni byla příliš nákladná, a tak prakticky od roku 1932 svou činnost neprovozovala. Zůstala však nadále zapsána v obchodním rejstříku při KSO.¹²⁾

Dne 8. dubna 1946 nabídl Karel Degl (toho času zaměstnaný jako kameraman) ministerstvu informací k odprodeji svůj archiv, který obsahoval žurnály a filmy, vyrobené společností Bratři Deglové. Odborná komise ve složení Ing. Jindřich Brichta, Dr. Josef Plíva a Libor Chrástanský doporučila tyto filmy i s reprodukčními právy odkoupit za 500 tisíc Kčs. Karel Degl však požadoval 1 milion Kčs, a tudíž k prodeji nedošlo.¹³⁾

Vzhledem k tomu, že dosud nebyla vymazána z obchodního rejstříku, byla na společnost Bratři Deglové výměrem ze dne 5. ledna 1950 uvalena národní správa. Národním správcem se stal JUDr. Karel Myška, který byl též pověřen převzetím filmového archivu Karla Degla, neboť „v rukou soukromníka by filmy mohly dojít újmy a veřejnost by o ně byla ochuzena“. Filmy měl převzít Československý státní film.¹⁴⁾ Po úmrtí JUDr. Karla Myšky byl národní správou dne 27. května 1950 pověřen úsek Hospodářství a správa Československého státního filmu a posléze JUDr. Václav Šefrna.¹⁵⁾ Deglův filmový archiv byl fakticky předán Československému státnímu filmu až 24. dubna 1951. Karlu Deglovi, který zemřel nedlouho poté dne 19. května 1951,¹⁶⁾ bylo zapláceno pouze za dosavadní uskladnění archivu ve Veřejných skladištích.¹⁷⁾ V roce 1963 nebyla společnost Bratři Deglové dosud vymazána z obchodního rejstříku.¹⁸⁾

8) NFA, f. Bratři Deglové, k. 4, inv. č. 86.

9) Státní oblastní archiv Praha, f. Krajský soud obchodní, spis sign. C XVI-235, fol. 22–25, 47; NFA, f. Bratři Deglové, k. 9, inv. č. 128, fol. 1–2; *Český hraný film I. 1898–1930*, s. 48, 60, 73, 141–142, 145, 152, 158, 162, 165, 219, 241–244.

10) NFA, inventář fondu Kosmosfilm s. r. o., s. III–V.

11) NFA, f. Bratři Deglové, k. 1, inv. č. 2, fol. 1–4; inv. č. 3, fol. 1–8; inv. č. 5, fol. 1–8; inv. č. 6, 1–8.

12) Tamtéž, k. 1, inv. č. 30, fol. 84; k. 10, inv. č. 180, 181.

13) NFA, f. Bratři Deglové, k. 1, inv. č. 30, fol. 59–74; k. 10, inv. č. 173, fol. 1.

14) Tamtéž, k. 1, inv. č. 30, fol. 79, 91, 93.

15) Tamtéž, k. 1, inv. č. 30, fol. 94, 96.

16) Jiří H a v e l k a, *Kdo byl kdo v československém filmu před rokem 1945*. Praha: Filmový ústav 1979, s. 44.

17) NFA, f. Bratři Deglové, k. 1, inv. č. 30, fol. 108–109.

18) Tamtéž, k. 10, inv. č. 173, fol. 1.

Ve fondu společnosti Bratři Deglové s. r. o. (10 kartonů, 5 úředních knih) se dochovaly písemnosti zachycující vznik a správu společnosti, soudní spory a výrobu a exploataci filmů. Rozsáhlou část fondu tvoří korespondence s filmovými i nefilmovými společnostmi, kiny, institucemi, spolky i jednotlivci. Součástí fondu jsou i písemnosti společnosti Degl a spol. Badatelsky nejzajímavější jsou především písemnosti zachycující filmovou výrobu a rozsáhlá sbírka titulkových listin a scénářů. Neméně zajímavá je však i korespondence a osobní písemnosti Karla a Emanuela Deglových.

Fond společnosti Bratři Deglové s. r. o. by mohl svým obsahem přispět k poznání provozu jedné z mála společností, jež vyráběla dokumentární a reportážní filmy v období československého němému filmu.

Marcela Kalašová